

*Vertalingen van de oorkonden van de abdij Kloosterrade
1108-1300*

door drs. I.A.T. Denis, mr. drs. Th. Ebben en drs. A.M.P.P. Janssen

onder eindredactie van dr. G.A.M. Van Syngel

LGOG
Roermond 2024

WERKEN UITGEGEVEN DOOR KONINKLIJK LIMBURGS GESCHIED- EN OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP, DEEL 31

© Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Roermond 2024

Het werk van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap wordt in belangrijke mate ondersteund door de Provincie Limburg

provincie limburg

De uitgave van dit boek is mogelijk gemaakt door het Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis en cultuur te Amsterdam (KNAW), het Regionaal Historisch Centrum Limburg te Maastricht, het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Maastricht en de Stichting Limburgse Oorkonden.

historisch centrum limburg

KONINKLIJK
LGOG

stichting
Limburgse
Oorkonden

ISBN: 978-90-71581-28-1

Vormgeving en druk: 5NUL8 Grafische Producties, Berg en Terblijt

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever, without prior written permission from the publisher.

Woord vooraf

Het project ‘Limburgse Oorkonden’ is geëntameerd door de Commissie Bronpublicaties van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Doel is de kritisch-wetenschappelijke editie van ca. 440 oorkonden van kapittels en kloosters die worden bewaard in de archieven van het huidige Nederlands-Limburg vóór 1301. Dankzij de opname van het project in het onderzoeksprogramma van het Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis en cultuur kon de bewerking in 2017 van start gaan. De oprichting van de Stichting Limburgse Oorkonden in 2017 zorgde voor een organisatorische inbedding en de uitbreiding van de editie met publieksgerichte website.¹

De middeleeuwse oorkonden berusten hoofdzakelijk in het HCL te Maastricht, in de fondsen van kerkelijke instellingen, zoals het klooster Sint-Gerlach te Houthem, de proosdij Meerssen, de abdij van Thorn, de Maastrichtse kloosters van de Witte Vrouwen, Augustijnen, Jezuïeten, Kruisheren en Predikheren, de Maastrichtse kapittels van Sint-Servaas en Onze Lieve Vrouw, het Sint-Elisabethklooster te Nunhem en het klooster Keizersbos te Neer.² Daarnaast berusten nog negen originele oorkonden in de archieven van Sittard en Venlo, in de sacristie van de Sint-Martinuskerk te Venlo en in het Huisarchief Kessel en het Huisarchief Scheres in het HCL te Maastricht.

Inmiddels zijn de eerste twee delen uitgegeven: deel 1 is gepubliceerd in 2022 en bevat de oorkonden van het klooster van Sint-Gerlach te Houthem.³ De 40 oorkonden uit dit fonds zijn ook online gepubliceerd, verrijkt met publieks-samenvattingen en toelichtende verhalen in het Nederlands, Frans, Engels en Duits.⁴ In het tweede deel zijn 73 oorkonden van de abdij van Thorn zowel analoog als digitaal uitgegeven.⁵ De oorkonden van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht zijn thans in bewerking.

In dit project worden enkel die oorkonden uitgegeven die niet eerder in een moderne kritisch-wetenschappelijke editie zijn uitgegeven. Bijgevolg worden de oorkonden van de abdij Kloosterrade, die in 2004 door Polak en Dijkhof op een voortreffelijke wijze zijn uitgegeven,⁶ niet opnieuw gepubliceerd. Op initiatief van de Stichting Limburgse Oorkonden is echter een extra deel aan het project toegevoegd, met daarin de vertalingen van de Latijnse oorkonden van de abdij Kloosterrade. Hierbij is hetzelfde selectie criterium gehanteerd als in de editie van de oorkonden van Sint-Gerlach en Thorn: enkel die oorkonden zijn vertaald die in de Nederlands-Limburgse archieven worden bewaard. In totaal betreft het 45 oorkonden, van 13 december 1108 tot 5 juni 1300.

De Latijnse teksten en de regesten zijn overgenomen uit het Oorkondenboek Kloosterrade, met weglating van de kopnoten en het notenapparaat. Bij de opgave van de vindplaats is de huidige archiefreferentie opgenomen van het Historisch Centrum Limburg. Indien er problemen zijn met de datering of echtheid van de oorkonde, is een kopnoot toegevoegd met verwijzing naar de uitgave van Polak en Dijkhof. In geval er sprake is van de aanvulling van tekstpassages, wordt eveneens verwezen naar de verantwoording in het Oorkondenboek Kloosterrade.

Om de oorkondeteksten voor een breed publiek toegankelijk te maken, is uitgegaan van een interpretatieve en parafraserende vertaling. Daarbij zijn niet alle diplomatische formules of delen daarvan vertaald. Zo is er geen verta-

---

1 www.waarvanakte.eu. De huidige bestuursleden van de Stichting Limburgse Oorkonden zijn: drs. A. Veenhof (voorzitter), Ir. J. Zuidam (secretaris), P. Gomolka (penningmeester), J. Hol, drs. K. Majoor, mr. dr. Th. J. van Rensch en E. van de Ven.

2 Maastricht, RHCL, respectievelijk toegangsnummers 14.D003, 14.D033, 01.187A, 14.D030, 14.D014, 14.D022, 14.D023, 14.D028, 14.B002A, 14.B001, 14.D035 en 14.D034. De originele oorkonden van het klooster Keizersbos bevinden zich in het archief van de abdij Averbode (B).

3 G.A.M. Van Synghel m.m.v. W. Govaers, Th. Ebben en J. Hartmann, *De oorkonden van het klooster Sint-Gerlach te Houthem 1202-1293*. Werken uitgegeven door Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig genootschap 28 (Maastricht 2022).

4 <https://waarvanakte.eu/collectie/sint-gerlach>.

5 G.A.M. Van Synghel m.m.v. Th. Ebben, J. Hartmann en A.M.P.P. Janssen, *De oorkonden van de abdij van Thorn 950-1300*. Werken uitgegeven door Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig genootschap 29 (Roermond 2023); <https://waarvanakte.eu/collectie/thorn>.

6 Voor deze editie, zie M.S. Polak en E.C. Dijkhof m.m.v. V. Paquay en H. van Engen, *Oorkondenboek Kloosterrade. Oorkondenboek van de abdij Kloosterrade 1108-1381* (Den Haag 2004).

ling van een algemene inscriptio, van de invocatio, arenga, of toevoegingen aan de intitlatio (bijvoorbeeld Dei gratia) en zijn de bezegelingsformules niet letterlijk vertaald. Wel worden de bezegelaar(s) vermeld. Bij de datatio zijn dateringselementen als incarnatiejaar, indictie, concurrrens, iden, nonen, pontificaatsjaren en opgaven van de kerkelijke kalender niet vertaald. De opgegeven datum in de vertaling is de omgerekende datum naar kerst-, boodschap- of paasstijl. Latijnse begrippen die niet vertaald zijn, zoals bijvoorbeeld ‘dos’ en ‘familia’, zijn gecursiveerd in de vertaling.

Alle persoons- en plaatsnamen in de oorkonden zijn genormaliseerd conform de index van het Oorkondenboek Kloosterrade. In de index is de verwijzing naar de nummers van de oorkonde aangehouden in plaats van paginanummers, zoals ook in het Oorkondenboek Kloosterrade. De nummers betreffen uiteraard de oorkondennummers in deze publicatie.

De vertalingen zijn van de hand van drs. I.A.T. Denis, mr. drs. Th. Ebben en drs. A.M.P.P. Janssen. Mw. Denis vertaalde de oorkonden nrs. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20; de heer Janssen de nrs. 21, 22, 23, 24 en 25 en de heer Ebben de nrs. 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 en 45. De eindredactie lag in handen van ondergetekende. Alle vertalingen zijn becommentarieerd door de begeleidingscommissie, bestaande uit prof. dr. E. de Paermentier (voorzitter), prof. dr. J. Deploige, dr. H. van Engen en dr. G. Venner. Graag dank ik eenieder voor alle correcties, kritische opmerkingen en waardevolle adviezen.

Veel dank is ook verschuldigd aan mw. drs. L. Wiggers, directeur van het HCL, drs. Ingmar Koch, rijksarchivaris in Limburg, en mw. drs. Tanyth Warat. Mw. Warat verzorgde uiterst deskundig en accuraat de fotografie van de oorkonden en de zegels.

Mijn erkentelijkheid gaat tenslotte uit naar de bestuursleden van de Stichting Limburgse Oorkonden, die onder de bezielende leiding van Ad Veenhof dit project mogelijk maken.

Geertrui Van Synghel – Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis en cultuur, 16 mei 2024

Personalia

Iris Denis studeerde Griekse en Latijnse Taal en Cultuur aan de Radboud Universiteit Nijmegen en specialiseerde zich in de studie van Latijnse manuscripten, tekstoverlevering en receptie. Sinds 2020 werkt ze aan dezelfde universiteit aan een proefschrift over misattributie en anonieme Latijnse preken in vroeg-middeleeuwse homiliana, binnen het project *Patristic Sermons in the Middle Ages*.

Theo Ebben studeerde Nederlandse taal- en letterkunde (Middel nederlandse filologie, 1981) en Nederlandse recht (1979) aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij was tot 2016 werkzaam als jurist, laatstelijk bij de Inspectie SZW. Hij levert sinds 2020 bijdragen aan de ontsluiting van de schepenregisters van 's-Hertogenbosch.

Guus Janssen studeerde klassieken aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Hij is sinds 1978 docent klassieken aan het gymnasium van Trevianum Sittard (voorheen Bisschoppelijk College en Serviam-lyceum). Hij publiceert over kerk- en cultuurgeschiedenis in de oude bisdommen Luik en Roermond.

Geertrui Van Synghel studeerde middeleeuwse geschiedenis aan de Universiteit Gent en promoveerde te Leiden op het onderzoek naar de middeleeuwse stedelijke secretarie van 's-Hertogenbosch tot ca. 1450. Zij is senior-onderzoeker van het Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis en cultuur te Amsterdam (KNAW), bewerker van Oorkondenboek van Noord-Brabant en van de Limburgse Oorkonden. Sinds 2018 werkt zij met automatische handschriftherkenning (Transkribus) aan de ontsluiting van de schepenregisters van 's-Hertogenbosch (1366-1811).